

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicantium Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melanchthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melanchthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

Capvt I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

VITA ET RES GESTÆ
ANDREAE
OSIANDRI,

Ab ortu ad obitum vsque

AVTORE CASPARO VLENBERGIO
 Lippiensi.

CAPVT I.

- I. *Osiandri natiuitas & patria, habitus corporis & felicissimi ingenij dotes.*
- II. *Lutheranismo imbutus Norinberga hebraicam linguam docet, concionatorq; ibidem non multo post factus Albertum Borussia Ducem à fide Catholica abducit.*
- III. *Norinbergenses religionem mutant, inuito Bambergensi Episcopo, abolitoq; Catholicae fidei exercitio, Osiandrum, mutationis auctore, superintendentem constituunt Marpurgum ad Colloquium euocatum.*
- IV. *Novum dogma Osiandri de iustificatione aliq; opiniones eius.*

*Schlusfeld-
 burgius in
 hares. Osi-
 andr. p. 42.
 & seq. Hen-
 ricus Pan-
 thaleo, part.
 3. Bucholt-
 zerus ponit
 anno 1498.
 19. Decem.*

ANNO,
 1496.

ANDREAS Osiander anno 1496.
 14. Decemb. natus est in oppi-
 do Franconiae Guntzenhausen,
 quod sex miliaribus Norinber-
 ga distat. Patrem habuit fabrū

I.
 Osiandri
 natiuitas
 & patria.

ANNO
1496.

Habitus
corporis, &
ingenium.

Witren-
bergâ pro-
ficiscitur.

Eminentia
eius in hu-
maniori
litteratura.

Anno 1522.

II.
Noriberga
Luthera-
nismum
amplecti-
tur.

Lecturam
obit in mo-
nasterio
Augusti-
nenſium.

Câ. in vit.
Mel. p. 296.

ferrarium, cognomento Höſſman; quod cum filio litteris humanioribus iam excul- to displiceret, pro Höſſmanno ſeſe Oſian- drum appellauit. Erat Andreas homo te- tricus, ſædis moribus, vultu toruo, & facie luridâ, imo ſubnigra ad horrorem uſque, vt fabri ferrarij filium agnoſceres. Interim in- genio valebat plurimû; cumq; in patria pri- ma ſtudiorum fundamenta poſuiſſet, V Vit- tenbergam profectus eſt ad vberioreſ inge- nij culturam. In ſtudiis aſſiduus fuit & in- duftriſ, eaq; cepi incrementa, vt inter vi- ros doctos ſui temporis non infimus habere- tur. Latinæ, græcæ, hebraicæq; linguæ cog- nitionem non vulgarem adeptus Lutheranæ Theologiæ myſteria ſimul, & inter primos quidē Lutheri diſcipulos imbibit: quanquã poſtmodum à Luthero eiusq; diſcipulis ſe- ceſſionem fecit, vt infra ſuo loco dicemus.

Cum verò Lutheranifmî contagio longè lateq; ſe per Germaniam diffunderet, No- rinberga quoq; maturè, vel inter primas Im- perij ciuitates infecta fuit: quã in re Oſian- der multum laborauit, licet ante annû 1524. in diuino cultu publicè nihil mutatum fuit.

Eſt in ea ciuitate monaſterium Auguſtinen- ſium, in quo Oſiander hebraicæ linguæ præ- cepta docuit, mercede ab iis acceptâ, qui docentem audiebant. Ita factum eſt, vt ob- famam eruditionis primariis in republi- ca viris innoteſceret; inter quos & Bilibal- dus Pirckheimerus fuit, vir ob doctrinam

eximiam & virtutū ornamenta celebris, qui litteratos omnes magno amore prosequeretur: Quanquam Osiander successu temporis plerosque, quibus propter acrimoniam ingenij atque eruditionem charus erat, rusticitate morum & ferocia quadam cum animi elatione coniuncta rursus abalienavit.

Iā verò quia facundiā valebat plurimum, & magno flagrabat Lutheranismi propagandi desiderio, laboratum fuit à primoribus civitatis, ut in Ecclesia D. Laurentij concionibus ad populum habendis præficeretur. Eam functionem an. 1522. mense Februar. ingressus est, & primam concionem habuit vigesimotertio eiusdem mensis die, in quem Dominica Sexagesimæ quam dicimus, tum quidem incidit, cum ex Evangelio Lucae parabola de semine solet explicari. Hanc verò nactus occasionem, in vulgus semina iecit novarum opinionum, quæ paulatim in publicam ab Ecclesia defectionem pullularunt.

Priusquam verò id fieret, Comititia Norinbergæ per absentiam Cæsaris habita fuerunt ann. 1522. quæ in annum usque sequentem extracta mense Martio primum exiuerunt. His Comitij inter reliquos Principes & Albertus Brandenburgicus interfuit, Friderici Ansbachici filius, Ordinis Teuthonici per Borussia Magister; Qui per hanc occasionem in colloquium venit cum Osiandro, propter doctrinæ famam iam tum celebri, ab eoque fraudulenter circumventus prima novitiæ

ANNO
1522.
Eius morū
rusticitas.

Concionator fit in
D. Laurētij
Noriberg.

Eius prima
Concio.

Comitia
Norinbergæ.

Albert. Borussiae Dux
ab Osiandro
inficitur.

Chyt. in
Sax.

ANNO

1523.

Mutat ritū
& religio-
nem.

Ann. 1523.

religionis semina cupidè suscepit. Vnde re-
uersus domum, de mutatione rituum & re-
ligionis per Borussiam instituenda cogitare
coepit, cuius anno sequente 1523. sub visita-
tionis umbra factum est initium. Hoc verò
consilium dubium nō est, quin ab Oliandro
promanarit; cui non iniuria defectionem i-
stius Principis à fide maiorum, ab ordine
Teuthonico, ab Imperio Romano acceptam
ferimus.

III.

*Chyt. in
Sax. p. 325.
Ann. 1524.
Norinber-
ga mutat
religionē.*

Eius primi
autores.

Ab Episco-
po ad forū
citantur.

Sed frustra.

Cæterum cum animos hominū docendo
iam occupasset, & desiderium illis iniecisset
nouandorum rituum, tandem anno 1524.
mense Iunio in Ecclesijs Parochialibus No-
rinbergæ religio primum mutata fuit. Quam
ad rem non parum attulit momenti quorū-
dam ecclesiasticorum defectio, inter quos
primi nominis fuerunt Georgius Besslerus, &
Hector Bohemus, hic ad Sanct. Laurentium
præpositus, ille ad S. Sebaldum; quorum non
consensu modo, sed & opera studioque reli-
gionis mutatio fuit introducta. Ea res mouit
Bambergensem Episcopum ad cuius iurisdic-
tionem ecclesiasticā Norinberga pertinet,
vt citaret istos ad reddendam facti sui ratio-
nem. Illi verò, vt intentatam actionem elu-
derent, ad commune hæreticorum perfu-
gium delapsi, diuini Verbi laruam obijciūt:
Idq; ex Oliandri consilio, qui Lutheri placi-
ta Norinbergensibus obtruserat, honesto
Euangelij scripturæq; sacræ titulo, velut o-
perimento quodam obuoluta.

Cum

Cum feliciter cessisset hæc machinatio, ANNO
 coeptum est Osiandri suafu de monasterijs 1524.
 etiam euertendis cogitari. In ijs enim super- Consilium
 erant adhuc viri religiosi, qui non minus Osiandri
 constanter, quàm strenuè turbulentis noua- de mona-
 torum conatibus obsistebant. Cum his ex sterijs euer-
 Osiandri instinctu anno sequente disputatio tendis.
 fuit instituta de religione, in qua Lutherani Disputatio
 iudicis simul & actoris partes egerunt; quem- de religio-
 admodum in huiusmodi disputationibus fie- ne præsi-
 ri consuevit. di-bus Luth-
ranis.

Decretum igitur, vt in monasterijs cõcio- Decretum
 nes Catholicæ, diuinusq; cultus, quæ per ma- de mutãda
 nus traditum à maioribus acceperant, dein- religione.
 ceptus ommitteretur, vtq; sacerdotes & mona-
 chi deserto ordine, habituq; mutato ciuibus
 permixti viuerent, ijsdẽ, quibus illi publicis
 oneribus ferendis obnoxij. Hos igitur, sacer- Item de ec-
 dotes inquam, & religiosos voto perpetuæ clesiasticis.
 castitatis obstrictos, in eundem cum secula-
 ribus redegerunt ordinem, eosque deinceps
 habitu, vitæ genere, statu, rebus demum o-
 mnibus ciuibus suis pares esse coegerunt, Lu-
 theri ductum secuti, qui non modo sacros
 canones exusserat, & monialem domum du-
 xerat rupto voti vinculo, sed & persuasus à
 diabolo, nullum esse sub euãgelio, vel noua
 lege sacerdotium externum, scriptis publi-
 cis inculcarat.

Atque hæc quidem Osiandri consilio nu- Osiander
 tuque Norinbergæ peracta fuerunt; qui superinten-
 vt scientia & mentis elatione, ita & auto- dens No-
 ritate rinbergen-
sis.

ANNO
1524.

ritate inter cæteros concionatores eminebat. Itaque dominabatur in ea ciuitate stipendio satis amplo sustentatus, & velut Episcopus quidam (ipsi Superintendentem vocant) ad clauum istic sedit Ecclesiæ Lutheranae: Cui Norinbergæ præfuit ab an. 1524. quo mutata primum fuit religio, vsq; ad annum 1549. cum propter decretum Augustani conuentus, & librum Cæsaris Imperijque nomine publicatum, quem Interim vulgo appellant, è Germania cedere coactus in Borussia migravit. Interim quia inter præcipuos Lutheranae sectæ magistros censebatur, cum instituta fuerunt de religione colloquia, & hunc plerunque Protestantes in consilijs & actionibus præsentem esse voluerunt.

Ann. 1529.

Vocatur
ad collo-
quiũ Mar-
purg.

Schlusself.
in her. Osi-
andr p. 243
Lutheri de
eius fero-
cia præsa-
gium.

Vocatus fuit ad Colloquium, quod anno 1529. Landgrauus Hafsiaë Philippus ad dirimendas Lutheranorum & Zvinglianorum controuersias Marpurgi indixit: Vbi Lutherus Osiandrum in Ecclesia concionantem audiuit, & ad Melanchthonem præsentem conuersus, Philippe, inquit, Osiander habet superbum spiritum. Ille in Ecclesia Dei post mortem meam dabit magnas turbas. Hæc alta mente reponas; Tu enim videbis.

IV.

Iam & anno sequente 1530. Comitij Augustanis interfuit, & Smalcaldicæ Lutheranorum Synodo, quam an. 1537. celebrarunt, tum colloquijs ann. 1539. 1540. & 1541. Haganouiaë primum, post VVormatię, demum & Ratisbonæ celebratis. In his conuentibus, licet

licet vnà cum Melanchthone cæterisq; Lutheri discipulis Protestantium Cōfessionem tuebatur, oblatam Cæsari in Comitijs Augustanis; tamen in primario Confessionis istius dogmate de iustificatione scilicet iam tum aliam conceperat opinionem; quemadmodum paulo infrà demonstrabimus: Vt longè aliud, quam conscientia dictabat, profiteri publicè videretur.

Gerebat Osiander vti diximus, altos spiritus, & ingens supercilium: Vnde pro tumore mentis indignum iudicabat & feruile, in explicandis dogmatibus ex aliorum pendere iudicio, ijsque cancellis circumscribi, quos Lutherus & Melanchthon arbitrato suo posuissent. Itaque ne Lutheri mancipium videretur, in dogmate omnium maximo, de iustificatione scilicet, à sententia V Vittenbergensium & Augustanæ Cōfessionis in diuersum abire cœpit. Iustitiam hominis Lutherus, Melanchthon, cæteri que in sola fide cōstituunt, propter quam credentes non verè iustos effici docent, sed manente peccato pro iustis à Deo reputari. Itaque non inhærentem verè, sed imaginariam, vel, vt ipsi loquuntur, imputatiuā iustitiam agnoscunt. Quod cum absurdum iudicaret Osiander, aliud quiddam commentus est; iustitiam nostram asserens esse Deum ipsum, vel Christum iuxta diuinam naturam essentialiter in nobis habitantem, & impellentē ad benè operandum. Errare dicit eos, qui tantum in Christo

ANNO

1529.

Nouum
dogma de
Iustifica-
tione cō-
miniscitur.

A Luth. se-
cedit in
propriam
hæresin.

Luth. dog-
ma de iu-
stitia im-
putatiua.

Osiandri
dogma de
iustitia es-
sentiali.

quæ.

ANNO
1529.

quærunt iustitiam; cum ea nihil aliud sit, quã
vnius æternique Dei Patris, filij, & Sancti
Spiritus essentia, habitantis quidem in no-
bis, & ad bonum impellentis, verum ita ta-
mẽ, vt essentialis Dei iustitia nobis propter
Christum imputetur, doneturque, quasi no-
stra ipsorum esset, & ex nobismet orta. Hanc
verò iustitiam, licet ea consistat in commu-
nicata nobis essentia diuina, tamen extra hu-
manam Christi naturam, ait, inueniri non
posse, cum diuina ipsius natura, quam eadem
habet cū patre & Spiritu Sancto, iustitia no-
stra fit quidem, sed non extra Christum in-
carnatum; cuius non obedientia, non passio,
non mors, & per eam acquisita iustitia, sed
quam vt Deus ab æterno habuit essentialis
iustitia, non per inhærentiam, sed per impu-
tationem nobis communicetur.

Verbum
Dei.

Huic errori de iustificacione Osiander &
alia quædam adiunxit, à Lutheranis reliquis
obseruata, quæ subijcio: Verbum Dei du-
plex agnoscit, Externum siue prædicatum
hominis ministerio, vel sacris litteris com-
prehensum; quod si non apprehendatur, fi-
dem veteribus calceis comparat, in angu-
lum proiectis: Et Internum ipsum Dei fi-
lium: Semen autem verbi Deum ipsum fa-
cit; nec posse Dei verbum appellari ait, quod
Deus non fit. Nec mundus, inquit, fuisset
à Deo conditus, nec creatus homo, vel vlla
creatura, nisi filius Dei carnem sumere vo-
luisset: Quia mors nullum ius in Christum
habuit,

Schlusself.
in hares.
Osiand. pag.
46. & seq.

Mundus.

Christus.

habuit, vt qui sine peccato fuit, mortemque ANNO
 sponte subiuit tamen, Ioan. 10. factum est, 1529.
 vt mortem sanctificarit in seipso; ita vt mors
 eius non sit stipendium peccati. Imago Dei
 (zelem) ad quam factus est homo, est ipse
 Dominus noster IESVS CHRISTVS, verus
 Deus & homo, vel facies & statura totius
 corporis, atque adeo tota substantia huma-
 nae naturae, Domini nostri IESV CHRISTI
 glorificata Dei. Demuth est eiusdem Do-
 mini nostri IESV Christi simulacrum, in quo
 visus est patribus atq; Prophetis, antequam
 incarnatus esset, sic filius Dei semper visus
 est in similitudine futurae humanae naturae
 suae, quotiescunque visus est, tam praecise, vt
 neque maior, neque minor, neque alia facie
 appareret, quam postea visus est, cum à mor-
 tuis resurrexisset: Ita vt cum patres statura
 longè grandiores essent (vt manifestè vi-
 demus singulis aetatibus decrescere humana
 corpora) admirati illius paruitatem dede-
 rint illi nomen Seraphin, id est, paruus fa-
 cie; cuius nominis frequentissima mentio
 est in mystica Theologia Hebraeorum. Ima-
 go Dei esse nulla ratione potuisset, nisi sum-
 pturus fuisset carnem Christus. Nullus ho-
 minum dici posset ad imaginem Dei creatus,
 nisi Christus esset imago Dei secundum hu-
 manam naturam.

Dicit Deus, facturū se hominem ad imagi-
 nē suā, &c. vt scilicet homo talis fieret, qualis
 Christus

Imago dei.

ANNO
1529.

*Ioan. Func-
cius in Act.
cū leg. Sax.
Lex.*

Baptism^o.

Euchari-
stia.

Post Augu-
stana Co-
mitia dog-
ma suum
fabricat.

Christus secundum humanam naturam in mente Dei prædestinatus esset. Hæc de imagine Dei doctrinam hæctenus à nemine post Apostolos rectè explicatam, sese primum ait in lucem produxisse: Lutherum vidisse quidem aliquid, sed animum non intendisse ferio, ut rem vberius explicaret. Inde ex discipulis quidam asseruit; Iustitiam Adæ ante lapsum fuisse æternam & vnigenitum Dei filium. Lex ab hominibus ipsam essentialem Dei iustitiam postulat; atque illa ipsa lex est Spiritus Sanctus: postulat dilectionem, quæ est ipse Deus; quasi dicat: Tu debes esse templum Dei: In te Deus viuere debet, & esse iustitia & sanctificatio. Per Baptismum sumus in humanitatem Christi plantati & incorporati. In noua regeneratione attrahimus essentialem iustitiam Christi, quæ est Deus ipse. Cum dicitur: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus, intelligendum est, quod ipsius Deitas, quæ in carne & sanguine est, nos cibet, & potet: Similiter cum Ioannes ait: Sanguis Christi emundat nos ab omni peccato; diuinitas Christi est intelligenda, quæ est in sanguine. Hæc ex Osiandri scriptis notarunt Lutherani. Cæterum opinionem ipsius de diuina Christi essentia in nobis habitante, quam ad euetendam Melächthonis imputationem commētus est, post Augustana Comitia primum fabricasse videtur. In ijs enim Lutherana Cōfessionis articulum de iustificatione, vt is per

per Melanchthonem conceptus fuit, vnà ANNO
cum cæteris assensu suo probauit; quem post 1529.

obitum Lutheri summis viribus oppugnan-
dum sumplit atque euertendum: Imò voce
publica sese holtem, & aduersarium Augu-
stanae Confessionis in doctrina de iustifica-
tione professus est, vt Lutherani testantur.

Qua de re Kemnitij verba subiungo: Osiander, inquit, contumeliosè flagellat, improbat, reijcit & damnat doctrinam Augustanae Confessionis, propterea quia affirmat, iustitiam fidei coram Deo esse imputationem obedientiae Christi. Hanc doctrinam Augustanae Confessionis vocat carnalem, phantasticam, Philosophicam, idololatricam, quae Christum pictum & fictum doceat in regno diaboli. Et his multo atrociora addit. Hæc ille.

Schlusself.
in her. Osi-
and p. 94.

95.
Ibid. ex Kē-
nitio, p. 101.

102.

“

“

“

“

“

“

“

“

Osiander igitur in primario Confessionis articulo, quo nullum esse maiorem thesaurum nec in cælo, nec in terra Kemnitius asserit, à cæteris, qui Lutherum & Melanchthonem sequebantur, planè dissilijt, & genij sui ductum secutus nouum quiddam excogitauit, à sententia Catholicorum non minus, quam Lutheranorum & Calvinistarum penitus alienum: Nisi quod ab opinione quorundam Anabaptistarum, eorum precipuè, qui Dauidem Georgium sequuntur, non multum abludit.

Ibid.

Augustana
Confessio
thesaurus
incompa-
rabilis.